

Sygn. akt I Cz 80/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 grudnia 2022 r.

Sąd Rejonowy we Włocławku Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Rafał Romatowski

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2022 r. we Włocławku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy

z wniosku I. R., N. R.

z udziałem E. B., P. G., R. R., K. R.

o zniesienie współwłasności nieruchomości

na skutek zażalenia dotychczasowego pełnomocnika wnioskodawców adw. W. K.

na postanowienie Sądu Rejonowego we Włocławku z dn. 11 kwietnia 2022r.,

sygn. I Ns 1154/18, w przedmiocie wniosku adw. W. K. o przyznanie jej kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu

postanawia:

przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia w trybie art. 390§1 kpc w zw. z art. 394(1a)§2 kpc oraz art. 397§3 kpc zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości:

„Czy zwolnienie przez Okręgową Radę Adwokacką występującego dotychczas w postępowaniu pełnomocnika procesowego strony, ustanowionego przez Sąd z urzędu, oraz wyznaczenie w jego miejsce przez Okręgową Radę Adwokacką nowego pełnomocnika procesowego z urzędu jest prawnie skuteczne w sytuacji, gdy taka decyzja Okręgowej Rady Adwokackiej podjęta jest samodzielnie tj. bez uprzedniego wniosku Sądu o wyznaczenie nowego pełnomocnika procesowego strony oraz, gdy wcześniej Sąd oddalił już wniosek dotychczasowego pełnomocnika procesowego o zwolnienie go od obowiązku zastępowania strony w procesie na zasadzie art. 118§3 kpc a contrario?”.

Sędzia Rafał Romatowski

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego:

Przed Sądem Rejonowym we Włocławku, w sprawie za sygn. I Ns 1154/18, toczy się postępowanie o zniesienie współwłasności nieruchomości z wniosku I. R. i N. R. z udziałem uczestników R. R., E. M., K. R. i P. G.. Zaznaczyć należy, iż pierwotnym wnioskodawcą był P. R. (k.2-5), który zmarł w dniu 15 marca 2018r., wobec czego Sąd postanowieniem z dn. 7 sierpnia 2018r. zawiesił postępowanie w sprawie (k.118), a następnie podjął je postanowieniem z dn. 30 sierpnia 2018r. z udziałem wnioskodawców I. R. i N. R., reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego A. R. (k.128). Następnie postanowieniem z dn. 22 października 2018r. Sąd uwzględniając wniosek przedstawiciela ustawowego wnioskodawców, zwolnił ich od ponoszenia kosztów sądowych w całości (pkt.1) oraz ustanowił dla nich pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata (pkt. 2, k. 149). Zarządzeniem z tego samego dnia Sąd zwrócił się do Okręgowej Rady Adwokackiej w T. o wyznaczenie osoby adwokata jak w pkt. 2 w/w postanowienia

z zaznaczeniem, że wnioskodawczyni wносиła o wyznaczenie adwokata w osobie adw. W. K. (k. 149v). Pismem z dn. 31 października 2018r. Okręgowa Rada Adwokacka poinformowała Sąd Rejonowy we Włocławku, że w dniu 30 października 2018r. wyznaczyła adw. W. K. jako adwokata z urzędu dla I. R. i N. R. w sprawie za sygn. I Ns 1154/18 (k. 161). W dalszym toku postępowania adw. W. K. reprezentowała wnioskodawców m.in. składając pisma procesowe oraz uczestnicząc w rozprawach. Pismem z dn. 12 lipca 2021r. (k.365-366) pełnomocnik wnioskodawców adw. W. K. złożyła do Sądu wnioski o zwolnienie jej od obowiązku zastępowania wnioskodawców w procesie (pkt. 1 pisma) powołując się na niemożność dalszej konstruktywnej współpracy ze swymi klientami, szeroko uzasadniając swój wniosek w tym zakresie. Wskazała również, że w najbliższym czasie zamierza przejść na emeryturę, rezygnując z prawa do dalszego wykonywania zawodu, a biorąc pod uwagę stanowiska wszystkich stron postępowania nie widzi możliwości zakończenia sprawy w terminie, w którym będzie jeszcze wykonywać zawód adwokata. Dodatkowo w pkt. 3 pisma pełnomocnik wnioskodawców wniosła o przyznanie na jej rzecz wynagrodzenia z tytułu dotychczas udzielonej pomocy prawnej wnioskodawcom wg norm przepisanych wskazując jednocześnie, że wynagrodzenie to nie zostało uregulowane ani w całości ani w części. Postanowieniem z dnia 3 września 2021r. Sąd nie uwzględnił w/w wniosku pełnomocnika wnioskodawców o zwolnienie jej z funkcji pełnomocnika z urzędu (k.368), którego odpis został doręczony pani pełnomocnik w dniu 22 września 2021r. (k.375v). Następnie do akt sprawy wpłynęła w dniu 22 grudnia 2021r. informacja Okręgowej Rady Adwokackiej z dn. 7 grudnia 2021r. o tym, że Okręgowa Rada Adwokacka w T. w dniu 7 grudnia 2021r. w miejsce adw. W. K. wyznaczyła adw. K. W. jako adwokata z urzędu (k.384). Wobec powyższego Sąd zarządzeniem z dn. 28 stycznia 2022r. nakazał odnotować w systemie informatycznym (...) oraz w zestawieniu stron zmianę pełnomocnika wnioskodawców (pkt. 3 zarządzenia, k.402). Od tego też momentu Sąd podejmował wszelkie czynności procesowe w sprawie z udziałem nowego pełnomocnika adw. K. W.. Jednocześnie, w związku z osiągnięciem pełnoletniości przez wnioskodawcę I. R. w dniu 8 lipca 2021r., Sąd powiadomił o powyższym Okręgową Radę Adwokacką w T. (pkt. 4 zarządzenia dn. 28 stycznia 2022r., k. 402, 410, 412). W tym samym zarządzeniu (pkt. 6) Sąd zwrócił się do matki wnioskodawcy I. A. R. o udzielenie informacji, czy syn udzielił jej pełnomocnictwa procesowego w niniejszej sprawie czy też działa samodzielnie. (k.402). W odpowiedzi na powyższe, najpierw mailowo (k. 413-414) a potem w formie pisemnej (k. 428-430) wnioskodawca I. R. przedłożył do akt sprawy pełnomocnictwo procesowe, które udzielił swej matce A. R. w dniu 25 lutego 2022r. Pismem procesowym, które wpłynęło do Sądu w dn. 28 marca 2022r., dotychczasowy pełnomocnik z urzędu wnioskodawców adw. W. K. ponowiła swój wniosek jak w pkt. 3 pisma z dn. 12 lipca 2021r. tj. o przyznanie jej kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu wskazując dodatkowo, że wobec zwolnienia jej przez Okręgową Radę Adwokacką w T. z obowiązku dalszego zastępowania wnioskodawców, sąd może przyznać jej w/w wynagrodzenie (k.418).

Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2022r. Sąd nie uwzględnił w/w wniosku pełnomocnik o przyznanie kosztów pomocy prawnej z urzędu (k. 419). W uzasadnieniu orzeczenia Sąd wskazał, że zmiana osoby pełnomocnika wnioskodawców z urzędu nastąpiła nie na podstawie decyzji procesowej Sądu w trybie art. 118§3 kpc, lecz w oparciu o decyzję Okręgowej Rady Adwokackiej w T. z inicjatywy dotychczasowego pełnomocnika procesowego wnioskodawców, podkreślił również, że nie nastąpiło to z inicjatywy Sądu. W ocenie Sądu a quo wyłącznie w sytuacji opisanej w art. 118§3 kpc, w przypadku zwolnienia pełnomocnika z obowiązku dalszego zastępowania strony, sąd zobligowany jest do wystąpienia o wyznaczenie nowego pełnomocnika przez okręgową radę adwokacką oraz przyznanie dotychczasowemu pełnomocnikowi, na jego wniosek, wynagrodzenia za dotychczas świadczoną pomoc prawną z urzędu. W ocenie Sądu meriti, w razie zwolnienia dotychczasowego pełnomocnika bez decyzji Sądu, tj. w trybie innym niż opisany w art. 118§3 kpc, w sytuacji, gdy nowo ustanowionemu pełnomocnikowi zostałyby przyznane wynagrodzenie, dotychczasowemu pełnomocnikowi ono nie będzie przysługiwać. W tym zakresie Sąd a quo powołał się na zasadę jednego wynagrodzenia przyznawanego pełnomocnikowi z urzędu. Sąd meriti uznał, że w takiej sytuacji wzajemne rozliczenia dotychczasowego i obecnego pełnomocnika, w przypadku przyznania tego wynagrodzenia temu ostatniemu, są rzeczą tych pełnomocników (k.433-433v).

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości dotychczasowy pełnomocnik wnioskodawców – adw. W. K. zażaleniem z dn. 4 lipca 2022r., wnosząc o jego zmianę i zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego we Włocławku na swoją rzecz wynagrodzenia z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawcom w kwocie 2400 zł wraz z

należnym podatkiem VAT (k.435-439). Skarżąca dodatkowo, na zasadzie art. 380 kpc, wniosła również o rozpoznanie postanowienia Sądu z dn. 3 września 2021r.

w przedmiocie jej wniosku o zwolnienie z obowiązku reprezentowania wnioskodawców

i uznanie, że wniosek ten był zasadny. Zaskarżonemu orzeczeniu pełnomocnik wnioskodawców zarzuciła:

- naruszenie przepisów prawa procesowego tj. 327(1)§1 pkt. 2 kpc w zw. z art. 13§2 kpc poprzez niewskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia i nieuwzględnienie wniosku o przyznanie wynagrodzenia pełnomocnikowi z urzędu, przy jednoczesnym całkowitym pominięciu art. 29 ust.1 ustawy Prawa o adwokaturze w zw. z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dn. 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu;

- naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 118§3 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w kwestii wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu decydujące znaczenie ma okoliczność, w jaki sposób został on zwolniony ze swej funkcji.

W uzasadnieniu w/w zarzutów zażalenia skarżąca przedstawiła szeroką argumentację prawną.

W toku postępowania zażaleniowego Sąd zarządzeniem z dnia 7 listopada 2022r. zwrócił się do Okręgowej Rady Adwokackiej w T. o informację, na jakiej podstawie faktycznej i prawnej podjęto decyzję o wyznaczeniu w miejsce adw. W. K. – adw. K. W., jako adwokata z urzędu dla wnioskodawców N. R. i I. R. (k.460). W odpowiedzi na powyższe, pismem z dn. 2 grudnia 2022r. Okręgowa Rada Adwokacka w T. podała, że decyzja ta została podjęta z uwagi na fakt, iż adw. W. K. wskazała, że w najbliższym czasie przechodzi na emeryturę i będzie rezygnować z prawa do dalszego wykonywania zawodu (k. 463). Pismem z dn. 14 grudnia 2022r. adw. W. K. dołączyła do akt swoje pismo z 18 listopada 2021r. skierowane do Okręgowej Rady Adwokackiej w T. z wnioskiem o zwolnienie jej z obowiązków pełnomocnika z urzędu wnioskodawców w przedmiotowej sprawie (k.466-467). Z treści w/w pisma wynika, że pełnomocnik wniosek swój uzasadniła nie tylko zamiarem przejścia na emeryturę połączonego z rezygnacją z prawa do dalszego wykonywania zawodu, ale przede wszystkim z powodu braku dalszej możliwości właściwego reprezentowania wnioskodawców z uwagi na niemożliwość porozumienia się z nimi.

W związku z zażaleniem dotychczasowego pełnomocnika wnioskodawców na postanowienie Sądu meriti oddalającego wniosek o przyznanie mu wynagrodzenia – kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Sąd Rejonowy rozpoznający ten środek zaskarżenia, jako sąd drugiej instancji, powziął poważne wątpliwości prawne związane z tym, czy w opisanej powyżej sytuacji procesowej doszło do skutecznego zwolnienia adw. W. K. z obowiązku zastępowania wnioskodawców oraz skutecznego wyznaczenia dla nich nowego pełnomocnika z urzędu w osobie adw. K. W.. Odpowiedź negatywna na sformułowane w sentencji postanowienia zagadnienie prawne, tj. przyjęcie, że zwolnienie dotychczasowego pełnomocnika z urzędu przez Okręgową Radę Adwokacką w T. i wyznaczenie przez nią nowego pełnomocnika z urzędu, z całkowitym pominięciem inicjatywy Sądu w tym zakresie, przy dodatkowej wcześniejszej odmowie zwolnienia w/w pełnomocnika przez Sąd na zasadzie art. 118§3 kpc a contrario, nie jest prawnie skuteczne, a więc nie wywołuje żadnych skutków procesowych, prowadzić będzie do wniosku, że adw. W. K. nadal pozostaje pełnomocnikiem procesowym wnioskodawczyni N. R. – z jednoczesnym zaznaczeniem, iż I. R. ustanowił już pełnomocnika

z wyboru w dniu 25 lutego 2022 (k.428). Konsekwencją takich ustaleń będzie przyjęcie co najmniej przedwczesności wniosku pełnomocnika procesowego o wypłatę wynagrodzenia, skoro nadal uważany będzie za ustanowionego w sprawie – wobec bezskuteczności jego zwolnienia. W przypadku odpowiedzi pozytywnej i przyjęcia, że doszło do skutecznego zwolnienia przez Okręgową Radę Adwokacką z obowiązku dalszej reprezentacji wnioskodawców przez dotychczasowego pełnomocnika, sąd odwoławczy będzie mógł merytorycznie rozpoznać zarzuty i wnioski zażalenia dotychczasowego pełnomocnika z urzędu. Odpowiedź na powyższe zagadnienie prawne warunkuje zatem prawidłowe rozstrzygnięcie niniejszej sprawy w aspekcie złożonego zażalenia. Niezależnie od powyższego wpadkowego charakteru postępowania zażaleniowego, zauważyć należy, iż rozpoznanie w/w zażalenia rzutować będzie na fundamentalną dla całego postępowania kwestię prawidłowości obecnego umocowania pełnomocnika z urzędu wnioskodawczyni N. R. i w konsekwencji decydować o ewentualnej ważności lub nieważności postępowania od momentu ustanowienia przez Okręgową Radę Adwokacką w T. nowego pełnomocnika.

Podkreślić również należy, iż zgodnie z art. 394(1a)§2 w zw. z 397§3 kpc i art.13§2 kpc, a więc również przy rozpoznawaniu przez sąd pierwszej instancji zażalenia na postanowienie w przedmiocie zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu (art. 394(1a)§1 pkt. 9 kpc), stosuje się odpowiednio przepisy o zażaleniu, a więc również przepis art. 390§1 kpc w zw. z art. 397§3 kpc. W takiej sytuacji Sąd Rejonowy, orzekając jako sąd drugiej instancji, uprawniony jest do przedstawienia do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, które pojawiło się przy rozpoznaniu tzw. zażalenia poziomego, a więc jednego z zażeń opisanych w art. 394(1a)§1 kpc (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 7/18, publ. LEX nr 2499766 dot. możliwości zadania pytania prawnego przy rozpoznaniu skargi na orzeczenie referendarza sądowego, w którym również stosuje się odpowiednio przepisy postępowania zażaleniowego).

Wskazana w zagadnieniu prawnym kwestia rozstrzygana jest niejednolicie w judykaturze. Z jednej strony prezentowany jest pogląd prawny, w którym dopuszcza się możliwość skutecznego zwolnienia dotychczasowego pełnomocnika z urzędu i wyznaczenie w jego miejsce nowego pełnomocnika z urzędu przez organ samorządu adwokackiego z całkowitym pominięciem w tym zakresie jakiegokolwiek udziału sądu, a więc w trybie innym niż opisany w art. 118§3 kpc. Jedyną konsekwencją takiego rozwiązania jest brak uprawnienia zwolnionego w ten sposób dotychczasowego pełnomocnika do uzyskania wynagrodzenia za pomoc prawną z urzędu, co wiąże się z regułą jednego wynagrodzenia, przyznawanego pełnomocnikowi z urzędu (vide: uzasadnienia postanowień Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dn. 10 maja 2017r., sygn. I ACz 655/17, publ. LEX nr 2506524 oraz z dn. 24 lipca 2018r., sygn. I ACz 915/18, publ. LEX nr 2600993). Analogiczne stanowisko zostało zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dn. 20.12.2016r., sygn. III Ca 1399/16 (publ. LEX nr2386615), gdzie Sąd Okręgowy zaakceptował jako prawidłową argumentację Sądu Rejonowego, iż sąd „nie posiada uprawnienia do zmiany wyznaczonej osoby z urzędu i żaden przepis nie pozwala sądowi na wyznaczenie osoby pełnomocnika z urzędu, gdyż jest to kompetencja samorządu zawodowego radców prawnych (...)”. Dalej Sąd ten wskazał, że sama strona może osobiście zwrócić się do organu samorządu zawodowego o zmianę pełnomocnika z urzędu i wyznaczenie innego, nowego radcy prawnego w miejsce dotychczasowego. Odmienne stanowisko można odnaleźć jednakże w orzeczeniach Sądu Najwyższego, który wskazał, że w obecnym stanie prawnym tylko w dwóch przypadkach ustawodawca przewidział możliwość wyznaczenia innego adwokata lub radcy prawnego dla strony korzystającej z pomocy pełnomocnika z urzędu – tj. w przypadku zwolnienia dotychczasowego pełnomocnika z ważnych przyczyn na jego wniosek w trybie art. 118§3 kpc, oraz gdy pełnomocnik sporządził, bez zachowania zasad należytej staranności, opinię o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w trybie art. 118§5 w zw. z art. 118§6 kpc (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dn. 24 maja 2012r. sygn. V Cz 11/12, publ. LEX nr 1243102; wyrok Sądu Najwyższego z dn. 11 maja 2018r., sygn. II CSK 457/17, publ. LEX nr 2486818). W w/w judykatach Sąd Najwyższy określił co prawda jedyne przewidziane prawem sposoby zwolnienia pełnomocnika z urzędu, niemniej jednak nie wypowiedział się jednoznacznie co do skuteczności praktyki wielu organów samorządu zawodowego radców prawnych i adwokatów w samodzielnym (tj. bez wniosku Sądu) zwalnianiu dotychczasowych pełnomocników i wyznaczaniu w ich miejsce osób nowych pełnomocników. Okoliczność, iż taka praktyka jest aprobowana w orzecznictwie sądów powszechnych, w tym sądów apelacyjnych (vide: powołane powyżej postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie), które zapadały w orzeczeniach późniejszych niż opisane powyżej orzeczenia Sądu Najwyższego, oznacza, że kwestia ta nie została jednoznacznie i definitywnie rozstrzygnięta w orzecznictwie polskim.

Spór co do skuteczności zwolnienia dotychczasowego pełnomocnika z urzędu i wyznaczenia w jego miejsce nowego pełnomocnika pozostaje nierozstrzygnięty również na gruncie nauki prawa procesowego cywilnego. Część przedstawicieli doktryny prezentuje stanowisko, iż tylko i wyłącznie Sąd, działając w trybie art. 118§3 kpc, jest upoważniony, na wniosek pełnomocnika z urzędu, z ważnych względów, do jego zwolnienia z obowiązku dalszej reprezentacji strony z urzędu oraz zwrócenia się do organu samorządu zawodowego o wyznaczenie w jego miejsce osoby nowego pełnomocnika. W tym zakresie wyklucza się możliwość podejmowania tego typu decyzji przez organy samorządów zawodowych, albowiem jest to wyłączna kompetencja sądu (tak: Ereciński Tadeusz (red.) w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, publ. el. LEX; Demendecki Tomasz, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729 pod red. A. Jakubeckiego, Opublikowano: LEX/el. 2019; Manowska Małgorzata (red.) w: Kodeks postępowania cywilnego.

Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-477(16), publ. LEX/el. 2022; Misiurek Grzegorz w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366, publ. WKP 2021, pod red. Tadeusza Wiśniewskiego). Należy również odnotować pogląd prawny zaprezentowany przez T. S.: „Pewne wątpliwości powoduje brzmienie przepisów ustawy Prawo o adwokaturze. Zgodnie z art. 28 ust. 2 w/w ustawy, w sprawach, w których pomoc prawna ma z mocy przepisów prawa nastąpić z urzędu, zwolnić adwokata od udzielenia tej pomocy może tylko organ, który go wyznaczył, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Nie powinno budzić wątpliwości, że art. 118 § 3 kpc jest przepisem szczególnym, który stanowi inaczej, a zatem decyzję o zwolnieniu adwokata podejmuje sąd, a nie organ samorządu zawodowego [por. A. Z., w: A. Z. (red.), Kodeks, art. 118, Nb 12, który wskazuje na kolizję tych dwóch przepisów]. (Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–50539. Tom I, Warszawa 2019)”.

Odmienne stanowisko prezentowane jest natomiast przez K. F.-G. i A. Z. (w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Wyd. 11, Warszawa 2022). Wskazują oni, że art. 118§3 kpc „dopuszcza możliwość zwolnienia ustanowionego z urzędu pełnomocnika od obowiązku zastępowania strony w sprawie. Warunkiem zwolnienia jest zaistnienie ważnych przyczyn. Według § 3 zd. 2 zwolnienia dokonuje sąd, a tym samym do sądu należy ocena, czy istnieją ważne przyczyny usprawiedliwiające zwolnienie od obowiązku zastępowania strony w procesie. Takim ważnym powodem może być np. utrata zaufania pełnomocnika do strony lub odwrotnie, kolizja interesów (np. sprawa toczy się przeciwko osobie bliskiej pełnomocnikowi), istotna sprzeczność stanowisk pełnomocnika i strony co do sposobu prowadzenia sprawy itp. W tej części przepis ten jest niespójny z przepisem art. 28 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze, który stanowi, że w sprawach, w których pomoc prawna ma z mocy przepisów prawa nastąpić z urzędu, zwolnić adwokata od udzielenia tej pomocy może tylko organ, który go wyznaczył, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Niespójność tych przepisów należy niezwłocznie usunąć.”

Przedmiotowe zagadnienie prawne sprowadza się w istocie do właściwej wykładni przepisów art. 118§3 kpc i art. 28 ust.2 ustawy Prawo o adwokaturze, które w zakresie dot. określenia podmiotu podejmującego decyzję o zwolnieniu z dalszego obowiązku reprezentowania strony procesu z urzędu są ze sobą sprzeczne. Przepis art. 28 ust.2 ustawy Prawo o adwokaturze opisuje regułę procesową, zgodnie z którą to wyłącznie organ wyznaczający osobę adwokata z urzędu, może go następnie zwolnić, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Tym *lex specialis* jest właśnie art. 118§3 kpc przewidujący w/w uprawnienie wyłącznie dla Sądu. Przemawia za tym dodatkowo analiza historyczna przepisów postępowania cywilnego określających zasady powoływania i odwoływania pełnomocników z urzędu. Zgodnie bowiem z art. 119§2 kpc, w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 17 grudnia 2009r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2010.7.45 z dnia 18 stycznia 2010), która weszła w życie w dniu 19 kwietnia 2010 r., „Adwokat lub radca prawny może z ważnych przyczyn wnosić o zwolnienie go od obowiązku zastępowania strony w procesie. Rada adwokacka lub okręgowa izba radców prawnych, zwalniając adwokata lub radcę prawnego, wyznaczy jednocześnie innego adwokata lub radcę prawnego”. Tym samym reguła zwalniania dotychczasowego i wyznaczania nowego pełnomocnika z urzędu przez organ samorządu zawodowego obowiązywała do 19 kwietnia 2010r. Od tej daty wyłącznie Sąd może podejmować decyzję o zwolnieniu danej osoby z tego obowiązku na zasadzie art. 118§3 kpc i zwracać się do organu samorządu o wyznaczenie nowej osoby pełnomocnika, zgodnie z art. 117(3)§1 kpc. Możliwa jest jednakże interpretacja odmienna – taka jak prezentowana w opisanych powyżej orzeczeniach Sądu Apelacyjnego w Krakowie (z dn. 10 maja 2017r., sygn. I Acz 655/17, oraz z dn. 24 lipca 2018r., sygn. I Acz 915/18), zgodnie z którymi okręgowa rada adwokacka – jako jedyny organ uprawniony do wyznaczenia osoby adwokata (po wydaniu przez Sąd postanowienia o przyznaniu pomocy prawnej z urzędu, przy czym Sąd nigdy nie wyznacza osoby adwokata), jest upoważniona również do wyznaczenia w jego miejsce innego adwokata. Lustrzanym odbiciem kompetencji do powołania danej osoby adwokata jako pełnomocnika z urzędu, jest kompetencja do jego odwołania i powołania w jego miejsce nowego adwokata. Za takim rozwiązaniem mogą przemawiać również względy racjonalności, albowiem to organ samorządu zawodowego ma największe doświadczenie w ocenie, czy obiektywnie zachodzą ważne przyczyny uzasadniające zmianę pełnomocnika (np. ujawniony konflikt interesów, utrata zaufania klienta itp.). Prima facie takie rozstrzygnięcie może wydawać się sprzeczne z art. 118§3 kpc, niemniej jednak można argumentować, iż jedyną sankcją naruszenia reguły opisanej w art. 118§3 kpc nie jest bynajmniej bezskuteczność takiej decyzji okręgowej rady adwokackiej, lecz jedynie brak możliwości uzyskania wynagrodzenia z urzędu przez dotychczasowego pełnomocnika z urzędu. Niemniej jednak otwartym przy takim założeniu pozostaje pytanie o prawną

skuteczność wyznaczenia nowego pełnomocnika z urzędu w miejsce dotychczasowego w sytuacji, gdy uprzednio Sąd odmówił w trybie art. 118§3 kpc dotychczasowemu pełnomocnikowi zwolnienia go z obowiązku reprezentacji strony, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sad Rejonowy we Włocławku przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne jak w sentencji.

Sędzia Rafał Romatowski

ZARZĄDZENIE

1. W systemie C. odnotować:

a) nowe dane adresowe adw. W. K. jak w piśmie z dn. 14.12.2022r. (k. 466) tj. ul. (...), (...)-(...) W.;

b) Dane osobowe i adresowe pełnomocnika wnioskodawcy I. R. – tj. jego matki A. R. (k. 428-430);

2. Odpis postanowienia z uzasadnieniem doręczyć stronom / pełn. stron/ kuratorom stron oraz adw. W. K. na adres jak w pkt. 1a) powyżej;

3. Po nadejściu (...) ad.2 akta sprawy przesłać do Sądu Najwyższego celem rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego jak w sentencji postanowienia;

4. Akta lub retent sprawy przedłożyć za 6 miesięcy od (...) ad.3

Sędzia Rafał Romatowski